

החזון הרוויזיוניסטי של קסה הידאקי

הוא מייחל לנפילתה של סין, מזלזל בקוריאה הצפונית, קורא לפתח נשק גרעיני ומחזיק בהיסטוריה חלופית בנוגע ליהודים. קסה הידאקי הוא מהאידיאולוגים החשובים ביותר של הימין הלאומני ביפן, ושל מפלגת השלטון במדינה ששואפת לעצב מחדש את מקומה בעולם. ראיון **רותם קובנה, טוקיו**

●●● זה עשרות שנים שקסה הידאקי משמש כא־חד ממעצבי דעת הקהל ביפן. כיועץ פוליטי ומ־חבר פורה של אינספור ספרים ומאמרים שעוסקים ביחסים בינלאומיים ובמקומה של אר־צו בעולם, השפעתו מרחיקת לכת. רבים רואים בו את המנטור של ראש הממשלה המנוח אבה שינוו, שהיה מגיע אליו, כך טוענים, לשיחה חר־דשית גם בשיא כהונתו.

בגיל 85, קסה עדיין פעיל וערני מתמיד. מש־רדו מלא במעריצים ועוזרים הצמאים לדעתו. לאורך שנים רבות הוא מוביל שלל אגודות לאומניות שמבקשות לקדם מדיניות נצית ועצ־מאית יותר ביפן, ולחוק את דימוי האומה בקרב תושביה וגם מחוץ לה. קסה הוא גם חבר בכיר באגודה השמרנית והימנית הקיצונית הגדולה ביותר במדינה, ניפון קייגי ("ועידת יפן"), שבה חברים כ-40 אלף איש, בהם רבים מבכירי המע־רכת הפוליטית ובכללם אבה עד הירצחו בקיץ האחרון.

רבות מהאגודות הללו מנסות לשנות את החוקה היפנית ולשכתב את ההיסטוריה הב־עיינית של המדינה בתקופת התפשטותה האימ־פריאלית. בשנים האחרונות הורם הרוויזיוניסטי הזה נוחל הצלחה הולכת וגדלה — דעותיו הופ־כות לנחלת הציבור, ואילו קולם של החוגים הליברליים ומפלגות השמאל הולך ומשתתק. "אינני לאומן", מצהיר קסה, "אלא פטריוט". שלא במקרה, לקסה יש גם קשרים ארוכים וחיוביים עם יהודים ביפן ומחוצה לה, לצד עניין רב בהיסטוריה ובקשר בין שני העמים.

לצורך הראיון, נפגשתי עמו בטוקיו שלוש פעמים זמן קצר טרם ההתנקשות בחייו של ראש הממשלה אבה. בשיחות עמו חשף קסה, ללא כחל ושרק, דעות והשקפות בנושאים מגוונים. ייתכן שלאווזן ורה הן יישמעו רדיקליות, לעתים בוטות, אולם הן מייצגות מגורים רחבים למדי ביפן. אם יש מקום שבו הן זוכות לתמיכה רחבה הרי שזו במפלגת השלטון, המפלגה הליברלית־דמוקרטית, שלמרות שמה היא מפלגה שמרנית ולאומנית בעליל. הגוף הפוליטי הזה מורכב מכ־מה סיעות שממוקמות על הספקטרום שבין ימין מתון לימין קיצוני, ויחדיו הן היו באופוזיציה חמש שנים בלבד מאז שהוקמה המפלגה ב-1955. מקצת מהדעות של קסה, כמו השאיפה להת־חמשות בנשק גרעיני, אינן בלב הקונסנוס היפ־ני, ומהוות על כן לא יותר ממשאלת לב בחוגי הימין הקיצוני. אף על פי כן, ניצני הרעיונות האלה כבר הופיעו, ובמצב חירום או הידרדרות אוורית הם עלולים להתפשט בנקל ואף לפרוח.

בזכותנו רואים שחורים בטלוויזיה

הוא נולד למשפחה אמידה של בעלי אדמות ולאב ששירת כדיפלומט בכיר בשירות החוץ. ני־סיון הילדות יוצא הדופן שלו, והחינוך שלו זכה, יכולים להסביר את הפתיחות שלו לעולם הרחב בהמשך. בין היתר הוא שימש יועץ לחברות גדו־לות, ובמהלך הקריירה שלו ביקר גם במזרח התיכון.

"כאשר מלאו לי שישח חודשים נלקחתי ללונדון ושהיתי שם שלוש שנים", הוא מספר. "ההורים שלי אהבו מסיבות ושכרו לי מטפלת אנגלייה, בטן, כך שהשפה הראשונה שלי היתה אנגלית. בשנה האחרונה למלחמת העולם הש־נייה פינו את משפחתי — אמי, אחותי ואני

— לעיירת נופש במחוז נגאנו, שם היתה לנו וילה. אמי היתה כתולית, והכומר במקום היה אירי ששנא את הבריטים. התפללנו בהדרכתו לניצחון. עם סיום המלחמה הייתי בכיתה ג', בגיל שבו אי־אפשר היה להבין מה זו מלחמה. חזרנו לטוקיו רק באוקטובר."

הילדות בחו־ל אינה בהכרח מציינת ליבר־ליות. את נאמנותו העמוקה ליפן הממסדית ואת תפיסתו ההיסטורית ספג קסה בבית, ובמיוחד מאביו, קסה טושיקו (1903-2004). כדיפלומט שכוכבו דרך כבר בגיל צעיר, האב היה מעורב אישית בהסכמים הגורליים שעליהם חתמה אר־צו ערב המלחמה, ובסיומה ייצג אותה בטקס הכ־ניעה על סיפון אוניית המערכה האמריקאית "מיזורי". עשר שנים מאוחר יותר הוא מונה לש־גרייה הראשון של יפן באר־ם, ולאחר פרישתו לגמלאות המשיך לשמש כיועץ אישי לראשי הממשלה. ב-1981 הוא הקים ועמד בראש אגודה ימנית קיצונית בשם "הוועידה הלאומית להגנת יפן", שבין היתר פירסמה ספרי לימוד משלה בנוגע להיסטוריה היפנית.

קסה, כך נדמה, ממשיך להילחם את מלחמתו של אביו ולהיאבק על שמו. "שלוש־ארבע שנים אחרי המלחמה, שאלתי את אבי כיצד הרגיש כשדרך על סיפון ה'מיזורי'", מספר קסה. "הוא ענה שלמרות שיפן הפסידה בקרבות, הרי שניצ־חנו במלחמה כי הצלחנו לשחרר את אסיה מעול הנוצרים. הוא חש על כך התעלות רוח. המלחמה אמנם הסתיימה ב-15 באוגוסט, אך האינדונזים

המשיכו להילחם נגד הנוצרים המרושעים עד שהשתחררו מכבלי השלטון ההולנדי."

מלחמת השחרור האינדונזית שפרצה עם כניעת יפן והתנהלה עד לעצמאותה של מדינת האיים ב-1949, היא דוגמה טובה לאופן שבו קסה מציג את המאבק של אומתו כנגד המערב. יפן אמנם סילקה את ההולנדים אך לא העניקה למקומיים עצמאות במהלך המלחמה. יתר על כן, מיד עם כניעתה והכרות העצמאות האינדונז־ית, פעל צבא הכיבוש היפני באינדונזיה לדכא את הכוחות המקומיים, עד בואם של כוחות בריטים והולנדים והעברת השליטה לידיהם. מעטים כיום ערים לכך שיותר חיילים יפנים מאשר בריטים או הולנדים נהרגו במאבק להח־ורת הקולוניאליזם האירופי בשנה שאחרי המ־לחמה. קסה מצדו עמל להדגיש את הסיוע של יפן לעצמאות אינדונזיה, וב-2001 הוא היה שו־תף להפקת סרט עלילתי בשם "Merdeka 17805", שהתמקד בסיוע שנתנו כמה קצינים יפנים לתנועת השחרור האינדונזית לאחר המ־לחמה. למרות שבהחלט היו מקרים שכאלה, הסרט מתעלם מהתמונה הרחבה והבעייתית של המעורבות היפנית, ואין פלא שהוא עורר

מחאות באינדונזיה.

עצמאותה של הודו ב-1947 זוכה גם היא לע־ניין רב בקרב חוגים רוויזיוניסטיים ביפן. "אנחנו שיחררנו את הודו", מצהיר קסה. "המערכה באימפאל הציתה את העצמאות ההודית. כל יפ־ני בטוח (קסה מרים את קולו) שהמלחמה היתה חשובה! זו היתה מלחמה שהביאה את השוויון בין הגזעים. כיום אנחנו רואים ברשתות הטל־וויזיה השונות פרשנים שחורים וזה בזכות המלחמה."

מסותרים לסמוראים

התמקדותו של קסה במלחמת העולם השנייה ובתקופה הקצרה שבעקבותיה אינה מקרית. זהו אירוע מכונן בתולדות האומה היפנית ואסיה כו־לה, ובשל כך הוא גם נחשב לשנוי ביותר במח־לוקת בתוך יפן וביחסים עם שכנותיה. בסיום המלחמה איבדה יפן אימפריה אדירה, והפכה זמנית למדינה מוקצית. בתמורה היא זכתה בד־מוקרטיה, שגשוג ושנים רבות של שלום שנמשך עד היום. מרבית היפנים מעדיפים את המצב הנוכחי על פני העבר, אולם יש ביניהם חוסר הסכמה באשר לסיבות ליציאה למלחמה. בחוגים הליברליים יש הרואים בה מלחמת שולל שא־ליה הידרדרה יפן בהדרגה במהלך כ-70 שנות התפשטות באסיה. לעומתם, יש הרואים בה מל־חמת אינ־ברירה שאליה נדחקה המנהיגות בידי בעלות הברית ששלטו על חלק ניכר מאסיה ועל חומרי הגלם שלה. ויש גם אחרים הרואים בה

אביו של קסה ייצג את יפן בטקס הכניעה בתום מלחמת העולם השנייה. "אחרי המלחמה שאלתי את אבי כיצד הרגיש אז", מספר קסה. "הוא ענה שלמרות שיפן הפסידה בקרבות, הרי שניצחנו במלחמה. הצלחנו לשחרר את אסיה מעול הנוצרים, הוא חש על כך התעלות רוח"

מסע אידיאולוגי שנועד לשחרר את עמי אסיה מעולו של האדם הלבן, קסה משלב בין הגישה השנייה והשלישית, ובכך משקף תפיסות רווחות בימין היפני כיום, כולל בקרב מפלגת השלטון.

"יפן יצאה למלחמה בגלל לחץ בלתי־הוגן של ממשל רווולט. אספקת הנשק לצי־אנג קאי־שק (מנהיגה של סין הלאומנית במלחמת סין־יפן השנייה — רק) היתה הפרה בוטה של כללי הלור־חמה. לא היתה לנו אמביציה טריטוריאלית: נכ־נסו לסין לא לצורך אדמה או חומרי גלם. ההידרדרות לעבר המלחמה אירעה כיוון שהאמריקאים רדפו אותנו ואת המהגרים היפ־נים. אני תומך נלהב של ארה"ב כיום, אך לא טרם המלחמה. התייחסנו אז בזלזול לאמרי־קאים. הם היו ברבריים.

"לא נכנענו ללא תנאי. בהצהרת פוטסדאם יש תנאים מפורשים. זמן קצר אחרי המלחמה, שר החוץ שיגמיצו נפגש עם הגנרל מקארתור (מושלה הצבאי של יפן בתקופת הכיבוש של בעלות הברית — רק) ומחה על כך שנאמר שיפן נכנעה ללא תנאי. לאור כל ההישגים של יפן, זו היתה מלחמה כדאית. זה היה הזמן המפואר

מבקרים בלבוש מימי מלחמת העולם השנייה נכנסים למקדש יסוקוני בטוקיו, שבו מונצחים גם פושעי מלחמה צילום: Tomohiro Ohsumi / NYT

ראש הממשלה קישידה פומיאו מסייר בנושאת המטוסים האמריקאית רונלד רייגן, החודש צילום: Kyodo News / AP

אמריקאי על אדמת יפן. ראש הממשלה הנוכחי, קישידה פומיאו, שמוצאו מהירושימה, מתנגד לכך בתוקף ואינו מהסס להשמיע קול ברור, גם מעל כימת האו"ם, לגבי הצורך הדחוף להתפרק מנשק גרעיני ברחבי העולם. לקסה, לעומת זאת, אין היסוסים כאשר הוא נשאל לגבי הצורך בהתחמשות.

"בהחלט. אנחנו הקורבנות היחידים של נשק גרעיני", הוא אומר. "יש לנו כל זכות להחזיק בו. לפי מחקר של הממשלה, ייקח לנו שנתיים להשיג נשק גרעיני. האוקראינים היו צריכים לשיג מור על חלק מהנשק הגרעיני שהיה בידיהם. אומה וקוקה לנשק גרעיני לאבטחה. מעבר לכך, אם להודו ופקיסטן לא היה היום נשק גרעיני, הן היו נלחמות".

יפן מתמודדת עם אתגרים רבים גם בזירה הפנימית. שנת 2007 היוותה נקודת מפנה בדמוגרפיה המקומית. לאחר כ-150 שנה של צמיחה החלה האוכלוסייה היפנית להצטמצם. הירידה היתה זעירה בשנים הראשונות, אך גדלה בהדרגה, ובשנה האחרונה בלבד הגיעה ללא פחות מחצי מיליון איש לעומת השנה הקודמת. באזורי הפריפריה ניתן לראות עיירות מתרוקנות וכפרי רפאים. מתוך חשש מזעזעם חברתיים, ההנהגה היפנית נמנעת לפתוח את שערי יפן להגירה משמעותית, ובמיוחד לפליטים. עם זאת, העתיד הדמוגרפי של האיים היפניים מדיאג לא מעטים, שכן ללא הגירה ועם ילודה מזערית האוכלוסייה תמשיך להצטמצם ולהודקן — כבר כיום הגיל החציוני ביפן הוא 48.4. לקסה יש דעה ברורה בנושא.

"ירידת האוכלוסייה אינה ייחודית ליפן. אפי"שר לראות אותה, לדוגמה, גם בסין, קוריאה, גרמניה וצרפת. העובדה שהפלות אינן נתפסות כפשע זה רע. כאשר להגירה, אני מציע לא

שזה דבר נהדר (עסקת ענק לפיתוח משותף של מטוס קרב עתידי — רק). יפן צריכה להפוך לייצואנית נשק. חבל שפוטין לא תקף את אוקראינה בזמן שאבה היה בשלטון. אבה היה מנצל את ההזדמנות להכפיל את התקציב".

הנשק שיביא שלום

ההתפתחויות הגיאופוליטיות במזרח אסיה, המלחמה באוקראינה והאפשרות לשינוי החוקה משליכות גם על סוגיית ההתחמשות בנשק גרעיני. בשנות ה-60 שימש אביי של קסה כיועצו של ראש הממשלה סאטו איסקו, דודו של ראש הממשלה אבה. סאטו שאף או לחמש את יפן בנשק גרעיני, ובכך לאון את התחמשותה של סין. למרות זאת, תחת לחץ אמריקאי, יפן חתמה ב-1967 על האמנה למניעת הפצה של נשק גרעיני, וסאטו הכריז על מדיניות שלושת העקרונות (יפן לא תייצר, תחזיק או תעשה שימוש בנשק זה). בשל מדיניותו, הוא זכה שבע שנים לאחר מכן בפרס נובל לשלום, והעקרונות שגייש עדיון בתוקף. אבה הכיר בחשיבותה של הרעיון תעה גרעינית והיה מוכן לקראת סוף הקדנציה שלו לפרוץ את המסגרת ולארח נשק גרעיני

לעד על מלחמה כזכות ריבונית של אומה ושיפן לא תחזיק בכוחות צבאיים כלשהם". אולם בלחץ אמריקאי, יפן דווקא הקימה "חילות ההגנה" ב-1954, שעם הזמן הפכו לאחד הכוחות הצבאיים החזקים בעולם. יפן העכשווית אינה מדינה פציפיסטית כלל ועיקר, אולם בזכות החוקה וקונסנוס ציבורי שהולך ונחלש, היא נמנעת עד כה מלעשות שימוש בכוחותיה בשדה הקרב. במהלך כהונתו, ראש הממשלה אבה ניסה ללא הצלחה להגיע להסכמה רחבה לגבי שינוי החוקה, אך קסה אינו מוותר.

"צריך לבטל את סעיף 9", הוא מבחיה. "גם בחוקה האמריקאית אין שום איזכור לכוחות צבאיים. לכל אומה יש זכות להחזיק כוחות שכאלה. מה שיש כיום בעייתי. בכניסה למשרד ההגנה היפני ניצבים שוטרים ושומרים מטעם חברה פרטית. החיילים שם רק ליופי — אסור להם לשאת נשק. הגיל הממוצע של החיילים בייפן (34 — רק) הוא הגבוה ביותר בעולם. חסרים לנו 20 אלף חיילים כדי למלא את המכסה. בזמן שהממשלה מדברת על הכפלה של תקציב הביטחון בתוך חמש שנים, עלינו לשלש אותו. כאשר לעסקה המתוכננת בין יפן ובריטניה, אני חושב

ככלכלה המרכיזת באסיה, אלא גם הפכה למעצמה עולמית בעלת כוח צבאי גדל, העושה שימוש פוליטי בכוחה. למרות הקשר ארוך הימים בין השתיים והחוב התרבותי כלפיה, סין מעוררת סלידה בקרב חוגים לאומניים ביפן ונתפסת כאיום מרכזי על ריבונותה. מאז 2020, אפילו המפלגה הקומוניסטית היפנית רואה בסין "זרם מנוגד לשלום ולשגשוג העולמי". בלב הסכסוך כיום, ומעבר לחששות עתידיים, עומד יו כוח טריטוריאלי לגבי קבוצת איים באזור הגבול הימי ביניהן, וכן אופן הפרשנות של המלחמה ביניהן, ובעיקר לאירוע הידוע בשם טבח ננג'ינג. "אנחנו חווים כיום משבר לאומי בהקשר של סין", מדגיש קסה. "לפני 15 שנים רוסיה היתה מעצמה עולמית וסין סיעולמי". כעת המצב התהפך. אני בספק, עם זאת, או לפחות מקווה, שסין לא תחזיק מעמד עוד 30 שנה".

קסה מוטרד פחות מהאיזמים מצד קוריאה הצפונית. החששות מהמדינה השכנה, בין אם בשל הצהרות תוקפניות או ירי טילים מעל הארכיפלג היפני, מהווים סדין אדום בקרב חוגים לאומניים ביפן, ומובילים ללחצים להגדלת הצבא ולשינוי החוקה. קסה גם פוסל תרויש שבו קוריאה הדרומית תמצא את עצמה תחת מתקפה מצפון. "זה לא יקרה. הנשק של הצפון כל כך מיושן. ראה את הטנקים שלהם. הם שריד של מלחמת העולם השנייה. בשל כך הם מפתחים נשק גרעיני".

חוגי הימין ביפן רואים בחוקה אבן נגף בדרך להתמודדות, אם לא להתרעה יעילה יותר של קוריאה הצפונית ובטווח הרחוק יותר גם של סין בתקופה שבה ארה"ב הולכת ונחלשת. בלבה של החוקה, שכתב צוות אמריקאי בראשות עורר דין יהודי זמן קצר לאחר כניעת יפן, ניצב סעיף 9 — סעיף חסר תקדים שקובע שהעם היפני "מוותר

אוניות מלחמה של הצי האמריקאי כפתה על יפן לחדול מהסתגרותה החלקית ב-1854. זהו קשר עמוק ורב־רבדים, אך גם טראומטי מאוד, שחווה עליות וירידות, איבה קיצונית ושותפות קרובה. לשנים הראשונות של תקופת הכיבוש היה תפקיד מכריע בהתאוששות של יפן והשתלבותה במרחב המערבי, אך הניסיונות האמריקאיים לשנותה מן היסוד עדיין מעוררים תרעומת. "הברית עם ארה"ב לאחר המלחמה היתה הדבר הנכון. שתי המדינות לחמו נגד הקומוניזם. הרפורמות של שלטונות הכיבוש היו בעייתיות בחלקן. האמריקאים מנעו מאיתנו ללמד גאוה לאומית", אומר קסה.

ברחבי מזרח אסיה ואף מעבר לה קשה כיום שלא לחוש שכוחה של ארה"ב נחלש. בשל כך, יש המעריכים שיפן עלולה לשוב בעתיד למעגל ההשפעה הסיני. אחרי הכל, יפן היתה יותר מאילף שנים תחת השפעה סינית, והמעבר החלקי למעגל התרבות המערבי לפני כ-150 שנה נבע בעיקר ממניעים של הישרדות לאומית. בקרב חוגים לאומניים ביפן, עם זאת, הדבקות בארה"ב עדיין חזקה.

"ארה"ב אינה נחלשת", מדגיש קסה. "הרעיון שהיא נחלשת נמצא באוויר כבר מאז 1960, אולם ניקסון האמין שברית המועצות לא תשיג את ארצו. גם הנשיא האהוב עליי, טראמפ, טען שיש להפוך את אמריקה לגדולה שוב. סין עצמה לא השתנתה מאז ימי הקיסרות. עלינו לצמצם את היחסים עמה ליחסים כלכליים של תן וקח. אם סין תתקוף, עלינו לסייע צבאית לטיוואן. זה נושא מוסרי יותר מאשר אסטרטגי. טיוואן היתה מושבה יפנית 50 שנה, ומעולם לא היתה חלק מסין".

בעקבות צמיחתה המטאורית בשלושת העשורים האחרונים, סין לא רק שהחליפה את יפן

ביותר של אומתנו מאז ייסודה על ידי הקיסר ג'ימו. יש אימרה פופולרית שהמלחמה הפכה אומה של סמוראים לעם של סוחרים, ואת העם הכי מסחרי לאומה של סמוראים (קסה רומז ליהודים ומחייך)".

הגישות הרוויזיוניסטיות ביפן כיום מנסות לצמצם את חשיבות השותפות של יפן עם גרמניה ואיטליה במלחמת העולם השנייה, ובמידה רבה בצדק, גם בין היסטוריונים יש הסכמה שהברית עם גרמניה ואיטליה היתה חלולה מתוכן, למרות ניסיונות מאוחרים וחסרי־הצלחה לשתף פעולה במימי האוקיינוס ההודי. היתה זו יציאתה של גרמניה למלחמה נגד ברית המועצות, ללא כל התרעה, ששברה את האמון המוגבל ששרר בין השותפות. בתגובה, יפן לא עידכנה את גרמניה לגבי ההתקפה על פרל הרה"בור, וכל אחת פנתה למסלול שונה.

"הברית של יפן עם גרמניה היתה מעשה ידיו של שר החוץ מצואוקה יוסקה. אבי שימש כמוכיר האיש והצטרף אליו לכל מקום", מספר קסה. "מצואוקה חלם על ברית מרובעת, כולל ברית המועצות (מצואוקה אכן חתם בשם יפן על ההסכם התלת־צדדי עם גרמניה ואיטליה בספטמבר 1940, ועל הסכם הניטרליות הסובייטי־יפני באפריל 1941 — רק). באותה עת אף אחד לא חלם שהיטלר יפלוש לרוסיה. מבחינת יפן, הפלישה היתה בגידה".

החוקה אינה קדושה

"בגידה" היא מילה שותתה לשימוש רב בהקשר של יפן. בעיניים אמריקאיות, מילה זו מתייחסת להתקפה היפנית על פרל הרבור. היה זה חצוק הגורל שדווקא ארה"ב הפכה לידידתה הקרובה של יפן לאחר שהכניעה אותה. הקשר בין שתי האומות החל עוד קודם, עת ששייטת

מפגינים מוחים מול בית הפרלמנט בטוקיו נגד הכוונה להגדיל את תקציב הביטחון של יפן, ב-2015. צילום: Shizuo Kambayashi / AP

למרות מספרם הזעום, יש ביפן עניין ניכר ביהודים כתופעה, ובין היתר בסיפורי הצלה מימי השואה. אך נדמה שחוגים לאומניים עושים שימוש בסבל היהודי לא מתוך עניין טהור, אלא כדי לעצב מחדש את הזיכרון הלאומי, ולצייר בצורה טובה יותר את מי שנחשבו לפושעי מלחמה

להכניס סינים, וייטנאמים ואינדונזים. מי כן? אוקראינים. אני לא לגמרי נגד הגירה, אך בעד הכנסת אנשים עם מקצועות נדרשים. 100 אלף, אפילו 200 אלף לשנה זה סביר. אנשים שיודעים להתנהג ממיאנמר צריכים להגיע. קוריאנים מאוד רצויים. אשתי קוריאנית". בשנים האחרונות, ובמיוחד בתקופת הקורונה, שבה שערי המדינה נסגרו כמעט הרמטית, נשמעים ביפן קולות המצדדים במצב קבוע של בידוד חלקי וצמצום של השפעות זרות. מבפנים נראה העולם החיצון אלים ומאיים. קסה אינו שותף למבט הרומנטי הזה. "יפן אינה יכולה להיסגר לעולם", הוא מבהיר. "איך אפשר להאכיל את כל האוכלוסיה? יפן זקוקה לעולם. התרומה החשובה ביותר שלנו היא השכנת שלום ויציבות בעולם. השינוי יכולה להפוך לאחת התרומות הגדולות לאדם. אני שמח שהרבה אירופאים נוטשים את

ליהודים מכיוון ששני העמים נרדפו. כמה קצרים ודיפלומטים יפנים ששהו באירופה לפני המלחמה לא הצליחו למצוא מגורים ובסופו של דבר יהודים היו אלה שאירחו אותם. מנגד, מי סיוגרים אירופאים ואמריקאים, בשיתוף עם נורצרים יפנים, ניסו לפגוע בדימוי היהודים. הרבה קצינים האמינו בפרוטוקולים של וקני ציון. "בשנות ה-80 היה גל של פרסומים אנטישמיים ביפן. מעולם לא קראתי את ספריו של אונו מסאמי (המחבר המוביל של סוגה זו – רק), אולם לפני שנתיים קיבלתי ספר שכתב יפני. הוא טען שכל השואה היתה תעמולה של יהודים. זרקתי את הספר".

קסה עצמו גאה על כך שהעניין שהוא מגלה ביהודים אינו חדש, ואכן עם השנים הוא פגש רבות מהדמויות המרכזיות בקהילה היהודית ביפן. בין השאר, הוא שימש כמחבר שותף וכמתרגם ספריו של מרוין טוקיאה, רב הקהילה היהודית בטוקיו במשך כשמונה שנים החל מסוף שנות ה-60. הגרסה המקוצרת של התלמוד שטורקיאר חיבר, ושהיתה לדברי קסה ביומנתו, זכתה להצלחה רבה לא רק ביפן, אלא בכל מורח אסיה. בקוריאה הדרומית ובסין היא פורסמה במאות מהדורות ויש לה תפקיד חשוב בעיצוב הדימוי היהודי באזור.

הסיוע לפליטים יהודים בתקופת השואה זוכה בשנים האחרונות לעניין רב ביפן. רבים בחוגי הימין כיום רואים את הקישור בין יפן להישרדותם של פליטים אלה כהיבט ערכי

משמעותי בהתנהגותה של יפן בתקופת המלחמה וכאמצעי יעיל לשיפור דימויה כיום. הדמות המרכזית באפיוודה הזאת היא הקונסול היפני סרגיהרה צ'יאונה, שהעניק ויוות מעבר לכמה אלפי יהודים בעיר קובנה בליטא בקיץ 1940. לצורך קבלת האות חסיד אומות עולם ביד ושם, הוצג סוגיהרה כמי שיצא כנגד המדיניות היפנית ונענש לאחר המלחמה על ידי משרד החוץ. הדימוי הזה לא הוסיף לו אוהדים בקרב הימין היפני. קסה, למשל, גורס ש"המיתוס שהוא פוטר בשל עזרה ליהודים הוא שקר גדול". אף על פי כן, בשנת 2000 הכיר משרד החוץ בסוגיהרה כפטריוט, ומאז הוא זוכה לאהדה ולהנצחה נרחבת. לקסה, לעומת זאת, יש עניין רב בגנרל היגוצ'י קיאצ'ירו. הוא עומד בראש אגודה לזכרו של הגנרל, שהגן על צפון המדינה בסוף המלחמה ושווכה לעניין רב לאחרונה בעיקר בשל תפקידו לכאורה בהצלת יהודים. הסיפור מתחיל באוטוביוגרפיה שהיגוצ'י כתב בערוב ימיו ובה דן, בין השאר, בתקופה קצרה שבה שימש כמפקד יחידת המודיעין של הצבא היפני בחרבין, מנצ'וריה. על פי היגוצ'י, במרץ 1938 נתקעו בג'ול בין ברית המועצות למנצ'וריה 20 אלף פליטים יהודים, וכמחווה הומניטרית הוא סייע להם להיכנס ודאג להם לרכבות.

אין ספק שמדובר במעשה הומניטרי נעלה, אך כולו מבוסס על עדותו של היגוצ'י והאמינות שלו מוטלת בספק רב. המציאות ההיסטורית אינה תומכת בסיפור, ודאי בהיקף המתואר, משום שהפליטים היהודים שכן מצאו מקלט במזרח אסיה במספר דומה לזה שנקב היגוצ'י הגיעו ברובם הגדול ישירות לשנחאי ואחרי פוגרום ליל הבדולח בנובמבר 1938. יתרה מזאת, אין ולו עדות אחת של פליט שנכנס למנצ'וריה במזמן ובזמן שהיגוצ'י מתאר.

קסה אינו נותן לעובדות להטעות אותו, וטורען: "באשר ל-20 אלף הפליטים היהודים, אף אחד לא ספר בדיוק. כל המסמכים לגביהם אינם בנמצא. אישית, אני בטוח שהיו מאות. אני זוכר שהיתה עדות של נציג חברת התיירות היפנית שבעיר הגבול אוטפור היו מאות יהודים שקפאו מקור וכל יום הגיעו קבוצות חדשות". ניכר, עם זאת, שליבת הפרשה אינה הגנרל היגוצ'י ואף לא מספר היהודים שנכנסו. "היגוצ'י יום אך הגנרל טוג'ו הוא זה שאישר", קובע קסה, ובכך חותר לטהר את דמותו החשוך בה בהרבה של טוג'ו הידקי, ראש ממשלת יפן בפרוץ המלחמה שהפך עם כניעת יפן לנאשם מרכזי במשפטי טוקיו והוצא להורג כפושע מלחמה. בקביעה זו, אם כן, טמונה תמצית של האופן שבו עושים חוגים לאומניים שימוש בסבל היהודי בתקופת השואה: אין להם כל עניין ביהודים עצמם, אלא בעיצוב מחדש של הזיכרון הלאומי של תקופת המלחמה.

אכן, במבט רחב יותר ליהודים, ולצדם גם לישראל, מקום שולי וזניח ביפן כיום. זו מתמורדת עם משבר חברתי עמוק ועם ירידת מעמדה בעולם ככלל ובאסיה בפרט. בתקופה שכו, למורבילי דעת קהל, כמו קסה, תפקיד חשוב בהתייית חזון חדש והצבעה על כיווני התפתחות אפשריים. בשנים הקרובות יתברר אם החזון הרוויזיוניסטי שקסה ודומיו מציעים יאומץ או יהיו אלה זרמים ליברליים יותר וכותניים פחות שימשיכו למשול בכיפה. ■